

Keskustalainen tekoälytarina -

visiomme ja tavoitteemme
tekoälyn tulevaisuudeksi

Marraskuu 2025

Sisältö

Taustaa	3
Tekoäly ja Keskusta – roolimme suomalaisen tekoälypolitiikan synnyssä	4
Tekoäly nyt – digijättien ajasta eteenpäin	5
Yritysten rooli tekoälyn hyödyntämisessä ja kehittämisessä	6
Tuottavuuden kasvattaminen tekoälyä hyödyntämällä	7
Suurin kasvupotentiaali löytyy pk-yrityksistä	9
Tekoäly osaksi TKI-toimintaa – kohti ihmislähtöistä innovaatiopolitiikkaa	10
Osaamisen kehittäminen	12
Datakeskuksilla arvoa suomalaiselle yhteiskunnalle	15
Suomalainen datanhallinta kuuluu suomalaisille – Kuka omistaa suomalaisten datan?	18
Tekoälyn sääntely ja kansainvälinen yhteistyö	20
Tekoäly, demokratia ja oikeusvaltio: julkisen vallan vastuu tulevaisuudessa	22
Kohti kokonaisturvallista yhteiskuntaa	26
Kohti tekoälysisivistynyttä yhteiskuntaa	28
Viittaukset	30

Taustaa

Tekoöly muuttaa maailmaa. Se vaikuttaa arkeen, työhön, talouteen ja yhteiskuntaan tavoilla, joita emme vielä täysin ymmärrä. Siksi tarvitaan suunnata, joka perustuu arvoihin, vastuuseen ja mahdollisuuksiin.

Keskustan tekoölypolitiikka lähtee ihmisestä. Teknologia ei ole itseisarvo, vaan väline. Se ei saa korvata harkintaa, tunnetta, inhimillisyyttä tai oikeudenmukaisuutta, mutta se voi tukea niitä. Tekoölyä kehitetään ja hyödynnetään, jotta ihmisten arki helpottuu, työ sujuu paremmin, talous kasvaa kestävästi ja yhteiskunta toimii oikeudenmukaisesti.

Tekoölyn kehityksessä on valtava potentiaali ratkaista aikamme suurimpia haasteita, kuten ilmastonmuutosta, hoivakriisiä, koulutuksen saavutettavuutta ja turvallisuuden uhkia, ja vauhdittaa talouskasvua. Samalla se tuo mukanaan eettisiä, oikeudellisia ja käytännöllisiä kysymyksiä, joihin on vastattava rohkeasti ja rakentavasti. Tekoöly on myös geopoliittinen kysymys: se määrittää, millä ehdoilla tulevaisuuden teknologiaa kehitetään ja ketkä siitä hyötyvät. Siksi Suomen on oltava aktiivinen toimija kansainvälisesti ja tekoölykehityksen on nojattava pohjoismaisiin arvoihin – avoimuuteen, luottamukseen, tasa-arvoon ja yhteiseen vastuuseen.

Tekoölyn mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää kasvavia investointeja, uudenlaisia toimintatapoja ja osaamista sekä mahdollistavaa sääntelyä. Suomen on asetettava tavoitteekseen olla yksi maailman johtavista maista tekoölyn soveltamisessa, kehittämisessä ja hyödyntämisessä niin yrityksissä kuin julkisella sektorilla. Tämä vaatii panostuksia tekoölyn innovatiiviseen kehittämiseen ja sen laajamittaiseen käyttöönottoon kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla sekä korkeatasoista tekoölyosaamista. Suomella on jo tällä hetkellä vahvaa osaamista EU:n kriittisiksi määrittelemissä digiteknologioissa, joista tekoöly on yksi. Tämän osaamisen vuoksi

Suomella on poikkeuksellinen mahdollisuus vaikuttaa myönteisesti EU:n teknologiapolitiikkaan, kilpailukykyyn ja turvallisuuteen.

Suomen tulee pysyä digitaalisen ja vihreän siirtymän eturintamassa. Tämä edellyttää nykyistä suurempia resursseja tekoölyn hyödyntämiseen, erityisesti pk-sektorilla ja valmistavassa teollisuudessa, jossa tekoöly voi merkittävästi edistää tuottavuutta ja kestäväää kasvua. Tekoöly luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä uudistaa ja tehostaa asiantuntijatyötä. Työ on muuttunut aina.

Investoinnit eivät kuitenkaan yksin riitä. Tekoölyn potentiaalin hyödyntäminen edellyttää osaamisen kehittämistä ja toimintakulttuurin uudistumista sekä yrityksissä että julkishallinnossa. Aito sektorirajat ylittävä yhteistyö ja lainsäädännön mahdollistava luonne ovat keskeisiä onnistumisen edellytyksiä. Kansallisen lainsäädännön on mahdollistettava kehitys ja oltava linjassa EU:n tekoöllysääntelyn kanssa.

Keskusta näkee tekoölyn kehittämisessä mahdollisuuden koko Suomen vahvistamiseen – kaupunkien ja maaseudun, nuorten ja ikääntyvien, yrittäjien ja julkisen sektorin on oltava mukana muutoksessa. Tekoölypolitiikan on yhdistettävä koko Suomea ja vahvistettava kansallisia valttejamme: korkeaa yleissivistystä, huoltovarmuutta, luottamusyhteiskuntaa ja hyvinvoinnin perustaa.

Tämä ohjelma kokoa Keskustan näkemyksen tekoölyn yhteiskunnallisesta merkityksestä ja niistä toimista, joilla tekoölyn hyötyjä voidaan edistää vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti. Ohjelma tarjoaa ratkaisuja, joilla Suomi vahvistaa tekoölyosaamistaan ja kokonaisturvallisuuttaan sekä luo kestäväää talouskasvua siten, että tekoöly palvelee ihmistä ja yhteiskuntaa tavalla, jonka kansa hyväksyy.

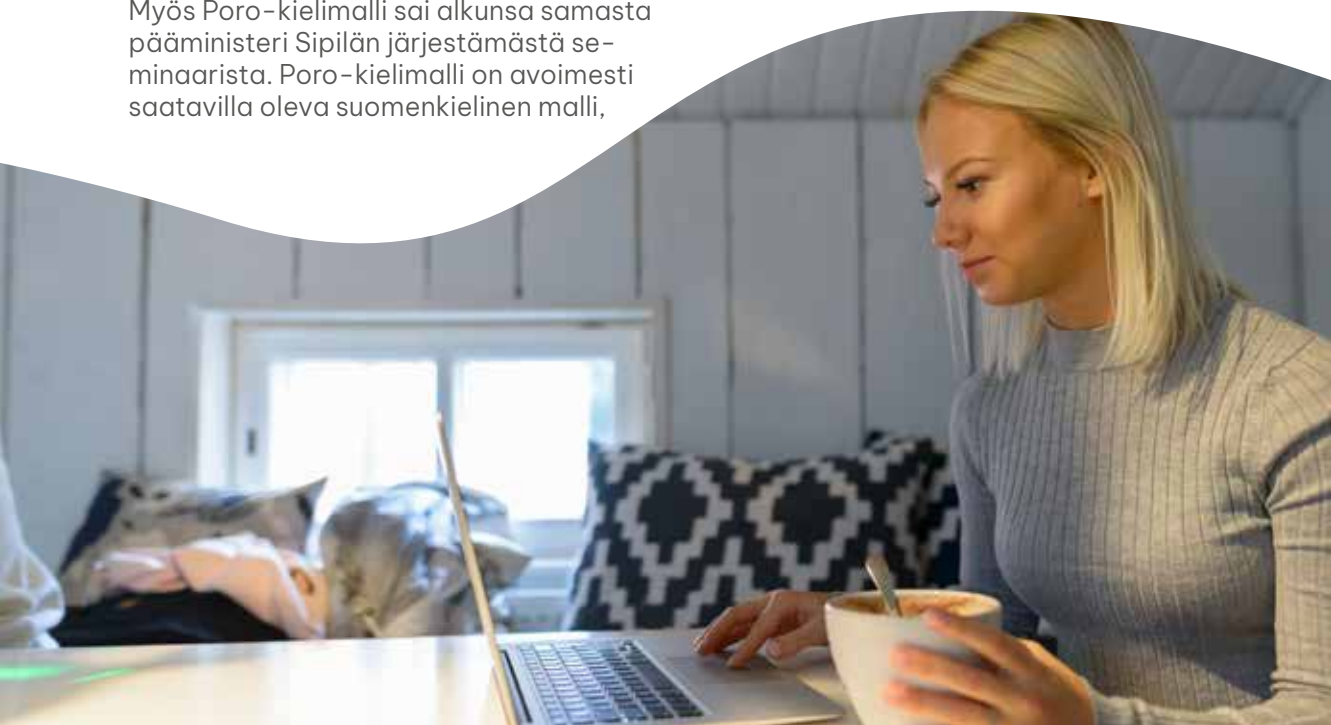
Tekoäly ja Keskusta – roolimme suomalaisen tekoälypolitiikan synnyssä

Suomi on ollut tekoälyn kehittämisessä ja yhteiskunnallisessa soveltamisessa edelläkävijä, ja Keskustalla on ollut siinä merkittävä rooli. Suomi oli ensimmäinen Euroopan maa, joka julkaisi kansallisen tekoälystrategian – ja neljäs koko maailmassa Kanadan, Japanin ja Kiinan jälkeen. Strategia käynnistettiin Keskustan johdolla, ennen kuin tekoäly oli laajasti osa yritysten tai kansalaisten arkea. Suomi ei jäänyt odottamaan, vaan reagoi nopeasti, pitkäjänteisesti ja ennakoiden. Tänä päivänä tekoäly on sähköistymisen kaltainen murros: horisontaalinen ilmiö, joka muuttaa kaikkia sektoreita, ei vain teknologia-alaa.

Keskustan johdolla käynnistettiin paitsi kansallinen strategiatyö, myös konkreettisia toimenpiteitä. LUMI-supertietokoneen rahoitus ja sijoittaminen Suomeen oli strateginen investointi eurooppalaiseen kilpailukykyyn. Juha Sipilän hallituksen koolle kutsumasta Äly on tekoja -tekoälyseminaarista sai alkunsa Suomen suurin yksityinen tekoäly-yritys SILO AI. Myös Poro-kielimalli sai alkunsa samasta pääministeri Sipilän järjestämästä seminaarista. Poro-kielimalli on avoimesti saatavilla oleva suomenkielinen malli,

joka tavoittelee kykyä käsitellä kaikkia eurooppalaisia kieliä. Sen kehittämiseen on käytetty LUMI-supertietokoneen laskennallisia resursseja. Suomalaisen kielimallin kehittäminen on merkittävää, sillä vähäresurssisten kielten kansallinen kehittäminen on välttämättömyys kielillisen monimuotoisuuden säilymiseksi tekoälysovelluksissa. Näillä teoilla rakennettiin paitsi teknologista pohjaa, myös osaamisverkostoja ja luottamusta siihen, että tekoälyä voi kehittää ihmistä ja yhteiskuntaa palvellen.

Keskustan tekoälypolitiikan taustalla vaikuttavat arvot ovat selkeät: teknologia on ihmistä varten, ei toisinpäin. Tekoälyn tulee tukea oikeudenmukaisuutta, alueellista tasa-arvoa, demokratiaa ja turvallisuutta. Me uskomme siihen, että tekoälyn kehittäminen ei ole vain tekninen kysymys, vaan syvästi poliittinen valinta.

Tekoäly nyt – digijättien ajasta eteenpäin

Tekoäly (AI) on aikamme määrittelevä teknologia. Vuonna 2025 tekoälyn markkina-arvon ennustetaan saavuttavan 209,62 miljardia euroa (244,22 mrd USD), josta kolmannes on Yhdysvalloissa. Tekoälyn uskotaan nelinkertaistavan (29%) osuutensa globaalista huipputeknologiamarkkinasta vuoteen 2033 mennessä, ja globaalin markkina-arvon uskotaan nousevan 4,13 biljoonaan euroon (4,8 biljoonaa dollaria)¹.

Tekoälymarkkinoiden arvo räjähtää käsiin. YK:n kauppaja kehityskonferenssin (UNCTAD) arvion mukaan tekoälymarkkinoiden kasvu on 25-kertaista 2023–2033 aikavälillä mitattuna. Eksponensiaalisen kasvun riskinä on yhä syvemmät globaalit erot, jossa kehittyneet ja suuret valtiot sekä digijätit hyötyvät kasvusta kehittyvien ja pienten valtioiden (talousalueiden) kustannuksella. Yksilön turvallisuuden näkökulmasta nykyinen tekoälymarkkinoiden keskittyminen globaalien digijättien tarjontaan, on vaarallista.²

Gloaalien arvioiden mukaan tekoälyn käyttöönotto voi lisätä vuosittaista kokonaistuottavuutta 1–1,5 prosenttiyksiköä. Tekoälyn käyttöönotto mahdollistaa yhteiskuntia optimoimaan työikäisen väestön vähenemisen aiheuttamaa tuottavuuden laskupainetta. Arvioiden mukaan tekoälyn käyttöönotto pitkällä aikavälillä voi nostaa Suomen BKT:ta jopa 30–50 mrd. eurolla. Suurimmat esteet talouden ja tuottavuuden kasvulle ovat puutteet osaamisessa ja muutosjohtamisessa, datan laadussa ja sen yhdistettävyydessä,

teknologiaa kohtaan olevasta epäluotamuksesta sekä epäselvyydet eettisissä pelisäännöissä.³

Vahvistamalla entisestään kansallista tekoälyosaamistamme, takaamme myös muiden keskeisten kriittisten digiteknologioiden, kuten puolijohdeteknologian, suurteholaskennan, kvanttiteknologian, tietoliikenneteknologian, avaruusteknologian kuin kyberturvallisuuksien vahvan aseman. Suomella on mahdollisuus olla kaikkien kriittiseksi määriteltyjen digiteknologioiden suunnannäyttäjänä Euroopassa.⁴

Tekoälyn kehittäminen ja koko talousjärjestelmämme rakentuu kasvavissa määrin datan ja sen hyödyntämisen varaan. Datasta saatavat hyödyt perustuvat niin datan liikkuvuuteen kuin sen jalostamiseen. Tekoälystä käytävä keskustelu on siten usein keskustelua datasta, sen omistajuudesta ja hallinnasta. Globaali kehitys osoittaa Euroopan suhtautuvan datan hallintaan Yhdysvaltoja ja Kiinaa poikkeavalla tavalla. Tätä kehityskulkua on tuettava, sillä dataa koskevien kysymysten on säilyttävä jatkossakin eurooppalaisittain yksilöllä itsellään. Datan hallintaa koskeviin kysymyksiin on keskeyttävä jatkossa yhä enemmän.

¹ Next Move Strategy Consulting 2025

² YK:n kauppaja kehityskonferenssi 2025

³ McKinsey & Company 2024; OECD Economic Surveys: Finland 2025; Implement Consulting Group 2024

⁴ Sitra, Teknologiateollisuus & VTT 2025

Yritysten rooli tekoälyn hyödyntämisessä ja kehittämisessä

Tekoäly on uuden tuottavuuden ja kestävän kasvun moottori, joka tarvitsee rinnalleen osaavia ihmisiä, vastuullista sääntelyä ja rohkeaa uudistumista. Yritysten rooli on ratkaiseva, mutta kaikenkokoisten toimijoiden on päästävä mukaan. Keskusta haluaa varmistaa, että tekoälyn hyödyt jakautuvat laajasti suomalaisessa yrityskentässä.

Keskustalaisessa ajattelussa yrittäjäyys, työn tekeminen ja alueellinen elinvoima kulkevat käsi kädessä. Tekoäly ei saa jäädä vain suurten yritysten etualueeksi, vaan sen mahdollisuudet on saatettava myös pienille ja keskisuurille yrityksille koko maassa. Näin vahvistetaan alueiden tasa-arvoa, yrittäjyyttä ja kansallista kokonaisturvallisuutta.

Vuonna 2024 noin 24 prosenttia suomalaisista yrityksistä nimesi käyttävänsä tekoälyteknologioita. Tekoälyn hyödyntäminen osana yritystoimintaa on kasvanut vuosittain. Pelkästään vuosien

2023–2024 välillä kasvua on tapahtunut 9 prosenttiyksikköä.⁵ Tekoälyn käytön lisääntyminen on yleisintä suuryrityksissä, kun taas pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tekoälyn hyödyntäminen on vielä rajallista. Tähän vaikuttavat resurssit, joista merkittävimpänä rajaavana tekijänä on osaaminen.

Toimialoittain tarkasteltuna tekoälyn edelläkävijöitä ovat informaatio- ja viestintä sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta. Vastaavasti kuljetus-, varastointi-, majoitus-, ravitsemistoiminnan sekä rakentamisen toimialoilla tekoälyn hyödyntäminen on vielä erittäin vähäistä.

Tekoälyn käyttöönotto tuo yrityksille merkittäviä mahdollisuuksia: se tehostaa tuotantoa, optimoi resurssien käyttöä ja mahdollistaa tarkempaa, datavetoista

⁵ Tilastokeskus 2024.

päätöksentekoa. Oikein hyödynnettyä tekoäly vapauttaa ihmisiä lisäarvoa tuottavaan työhön, jolloin asiantuntijat voivat keskittyä ydinosaamiseensa. Poliittisesti on tärkeää luoda sellainen toimintaympäristö, joka kannustaa yrityksiä kasvattamaan digikyvykkyys- sekä datakypsyyttä. Kilpailukyky muodostuu jatkossa prosessien tehostamisen lisäksi osaamisen kautta syntyneistä uusista teknologioista, jotka mahdollistavat erilaisia palvelu- ja tuoteinnovaatioita.

Tekoälyn hyödyntämisessä kohtaavat parhaimmillaan kokemus ja uusin osaaminen: kun yritysten pitkäaikainen hiljainen tieto yhdistyy uuden teknologian tunteeseen, syntyy ratkaisuja, jotka todella vastaavat todellisiin tarpeisiin. Tämän mahdollistamiseksi tarvitaan osaamista, koulutusta, tukea ja verkostoja.

Tuottavuuden kasvattaminen tekoälyä hyödyntämällä

Tekoälyratkaisut muodostavat monipuolisen ja kasvavan markkinan. Tekoälymarkkinat voidaan jakaa ratkaisujen näkökulmasta kolmeen kokonaisuuteen; laitteistoihin, ohjelmistoihin ja palveluihin. Tämä jaottelu auttaa hahmottamaan, missä suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuuksia menestyä ja missä julkisen tuen ja sääntelyn rooli korostuu.

Keskusta haluaa tukea suomalaisten yritysten mahdollisuuksia kehittää ja hyödyntää näitä ratkaisuja vastuullisesti ja kilpailukykyisesti. Tekoälyteknologian kehityksessä on huomioitava sekä kansainvälinen kilpailu että kotimainen osaaminen ja varmistettava, että suomalaiset toimijat pysyvät mukana kehityksen kärjessä.

Keskusta haluaa varmistaa, että tekoälymarkkinoiden kasvu tukee kotimaista yrittäjyyttä, erityisesti pk-yrityksiä, ja että kehityksessä hyödynnetään koko maan osaamista. Tekoäly ei saa keskittyä vain suurkaupunkeihin tai globaaleihin jättiläisiin, vaan sen tulee palvella myös paikallisia yrityksiä, julkisia toimijoita ja kansalaisia. Keskusta korostaa, että tekoälyn kehityksessä on oltava mukana koko Suomi; kaupungeista kyliin, tutkimuslaitoksista yrityksiin.

Tekoälyn laajempi käyttöönotto suomalaisissa yrityksissä tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia tuottavuuden kasvattamiseen. Keskusta näkee tekoälyn työkaluna, joka voi vahvistaa kotimaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä, parantaa resurssien käyttöä ja tukea työntekijöiden osaamista. Tekoälyn tuottavuusvaikutukset kohdistuvat prosessien tehostamiseen, työvoiman käytön optimointiin ja datavetoisen päätöksenteon tehostumiseen.

Tekoälyn täysi potentiaali työpaikoilla saadaan käyttöön mahdollistamalla sen hyödyntäminen koko työyhteisössä ja yhdessä sitä kehittämällä. Johto ohjaa hallittua käyttöönottoa tarjoamalla koulutusta ja luomalla työyhteisön yhteiset, selkeät tekoälyohjeistukset ja periaatteet siitä millaista tekoälyä voi käyttää ja miten.

Keskusta näkee tekoälyn työkaluna, joka voi vahvistaa kotimaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä, parantaa resurssien käyttöä ja tukea työntekijöiden osaamista.

Suurin kasvupotentiaali löytyy pk-yrityksistä

Suomessa on yli 450 000 yritystä, joista yli 95% alle 10 henkilöä työllistäviä. Yli puolet yritysten liikevaihdosta syntyy pk-yrityksissä. Tekoälyn käyttöönotto pienissä ja keskisuurissa yrityksissä mahdollistaisi sekä kasvun liikevaihdossa että näkyisi BKT:ssa.

Tekoälyn käytön lisääminen yritysten toiminnassa, erityisesti pk-yrityksissä on erityisen tärkeää. Niissä tekoälyn käyttöönotto liittyy usein olemassa olevien työkalujen hyödyntämiseen, ja käyttöönottoa voidaan tukea esimerkiksi koulutuksella, de minimis -tyyppisellä tuella tai paikallisilla yritysverkostoilla.

Tekoälyn avulla voidaan myös vahvistaa kansainvälistä kilpailukykyä, mutta samalla on huolehdittava siitä, että investointien kannustimet ovat kunnossa ja yrityksille syntyy rohkeutta hyödyntää uusia ratkaisuja – rikkomatta yhteiskunnallista eheyttä.

Politiikkalinjauksia:

- Kehitetään pääomamarkkinoita tuottamalla suomalaisen pääomasijoitusmarkkinan kokonaisarviointi, joka tavoittelee toimialan merkittävää kasvua ja osaamisen vahvistumista.
- Parannetaan myöhäisvaiheen kasvurahoituksen saatavuutta, esimerkiksi selvittämällä verokannusteita ja julkisen-yksityisen riskipääoman yhteistyöllä, jotta suomalaiset yritykset voivat kasvaa globaaleiksi menestyksiksi.
- Tasapainoinen tekoälysäätely, mikä mahdollistaa, mutta luo myös selkeät ja läpinäkyvät pelisäännöt tekoälyn käyttöön yrityksissä ja työelämässä myös työntekijöille.
- Yritysten kehitystä tukevat julkista rahoitusta saavat kehittämispalvelut olisi pidettävä ajan tasalla, jotta ne pystyvät paremmin tukemaan tekoälyn mahdollisuuksien ja muun digitalisaation hyödyntämistä.

Tekoäly osaksi TKI-toimintaa – kohti ihmislähtöistä innovaatiopolitiikkaa

Keskusta tukee vahvan innovaatioiden ja sopeutumiskyvyn kulttuurin syntymistä Suomessa. Tekoälyn ja teknologisen kehityksen mahdollisuudet on valjastettava koko maan hyväksi; ei vain kasvukeskusten. Tekoälyn kehittäminen ja hyödyntäminen edellyttävät vahvaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä elinvoimaisia ekosysteemejä. Suomeen tarvitaan määrätietoisia politiikkatoimia, jotka mahdollistavat ketterää osaamiskeskittymiä, toimialarajat ylittäviä kumppanuuksia ja datatalouden kasvua tukevia investointeja.

Keskusta haluaa rakentaa hyvinvointia ja kilpailukykyä tekoälyn avulla koko maassa, ihmislähtöisesti ja alueelliset tarpeet huomioiden. Teknologian hyödyt on saatava osaksi kansallista arvonalisää, paikallista yrittäjyyttä ja suomalaista osaamista.

Kestävä kasvu syntyy vahvasta julkisesta roolista TKI-toiminnassa, jota täydentää ketterä yksityinen pääoma. Suomen on tavoiteltava pohjoismaista mallia tekoälyn hyödyntämisessä, jossa teknologia tukee yhteiskunnan hyvinvointia taloudellisen voiton rinnalla.

Keskusta haluaa toiminnallaan varmistaa, että TKI-ekosysteemien inhimillinen ulottuvuus tunnistetaan: innovaatiot syntyvät ihmisten kohtaamisista. Siksi tarvitaan osaamiskeskittymiä, joissa tutkimus, koulutus ja yritykset toimivat yhdessä. Datan, laskentakapasiteetin ja osaamisen saatavuutta on parannettava.

Keskusta tunnistaa, että tekoäly muuttaa T&K-toiminnan luonnetta. Tekoälystä

on tullut kumppani, joka mahdollistaa uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisen yhä nopeammin ja luovemmin. Tällä hetkellä Yhdysvalloilla ja Kiinalla on merkittävä osuus globaalista tekoälyn T&K-toiminnasta. Ne pitävät hallussaan yli 60 % maailman kaikista tekoälypatenteista ja tuottavat kolmanneksen maailman tekoälyjulkaisuista. Näissä maissa on myös valtaosa niistä 100:sta yrityksestä, jotka vastaavat 40 %:sta maailman tekoälyn tutkimuksesta ja kehityksestä (T&K). Globaalissa kilpailussa Suomen on löydettävä oma ihmislähtöinen ja yhteiskuntaa palveleva polkunsä.

Tekoälyn käyttöönotto ja uusien työkalujen kehittäminen vaatii investointeja. Siksi liiketoiminnan ja toimintakulttuurin kehittäminen edellyttävät erilaisten veroratkaisujen ja kannustimien selvittämistä ja arviointia.

Keskusta haluaa rakentaa hyvinvointia ja kilpailukykyä tekoälyn avulla koko maassa, ihmislähtöisesti ja alueelliset tarpeet huomioiden. Teknologian hyödyt on saatava osaksi kansallista arvonalisää, paikallista yrittäjyyttä ja suomalaista osaamista.

Politiikkalinjauksia:

- T&K-rahoituslaissa on määritelty tavoite nostaa tutkimus- ja kehityspanostukset yli 4 prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä. Suomen julkisen sektorin osuus tästä on 1/3 ja yritysten 2/3. Tästä tavoitteesta ja parlamentaarisesta yhteisymmärryksestä on pidettävä kiinni.
- Innovaatorahoitusta tulee kohdistaa määrätietoisesti kaupallistamista nopeuttaviin toimenpiteisiin. Nykyinen innovaatorahoitus kohdistuu sirpaleisena moniin eri instrumentteihin.
- Kaupallistamista voidaan tukea uudistamalla Business Finlandin rahoituksen sääntöjä ja kohdistamalla rahoitusta enemmän toimiin, joilla soveltavan tutkimuksen tuloksia voidaan helpommin ottaa käyttöön yrityksissä.
- EU:n innovaatioinstrumenteissa yritysten asemaa on vahvistettava ja edistettävä myös innovaatioiden kaupallistamista. EU:n uusi kilpailukykyrahoisto voi tuoda merkittäviä lisäpanostuksia turvallisuuteen, digitalisaatioon ja vihreään siirtymään. Suomalaisille tekoälyä hyödyntäville yritykselle se voi avata uusia kasvun ja liiketoiminnan mahdollisuuksia koko Euroopassa. Rahoitus täytyy myöntää kilpailullisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että hankkeita rahoitetaan laadun ja vaikuttavuuden perusteella. Tämä on erinomainen mahdollisuus suomalaisille tekoälystä kiinnostuneille yrityksille.
- Kohdennetaan julkista T&K-rahoitusta tekoälyteknologioiden kehittämis- ja innovaatiotoimintaan teollisuudessa, ICT-sektorilla ja muiden toimialojen yrityksissä. Varmistetaan, että kaikenkokoisissa yrityksissä voidaan tehokkaasti hyödyntää rahoitusta tekoälyn kehittämiseen ja soveltamiseen.
- Mahdollistetaan innovaatioasetelin käyttö tilapäisesti myös tekoälyn käyttöönottoa yrityksessä tukeviin toimiin, ja varmistetaan rahoituksen riittävyys.
- Selvitetään uuden kasvutukijärjestelmän käyttöönottoa, jossa yritys voisi saada kehittämishankkeeseen rahoitusta Business Finlandin kautta kunnon elinkeino-yhtiön suosituksesta; kokoluokaltaan tämä uudennainen tukiasettuisi innovaatioasetelin ja Tempo-rahoituksen väliin. Tunnustetaan myös yritysten erilaisuus esimerkiksi toimialan ja henkilöstömäärän suhteen.
- Edistetään avoimen datan hyödyntämismahdollisuuksia yhteiskunnassa kriittisiä haavoittuvuuksia suojaan.
- Osaamiskeskittymien luominen: Eri yliopistoilla on erilainen profiili, samalla tavalla erilaiset tekoälykeskitymät ovat tulevaisuuden osaamis- ja innovaatioympäristöjä. Suomeen on tavoitteellisesti luotava eri toimintalojen keskittymiä (esimerkkinä DIANA), johon tutkimus- ja tuotekehitysoosaamista kasataan. Trainee-ohjelmat, kv-yhteistyö, matalan kynnyksen yritys-yhteistyö ja TKI-panostukset mahdollistavat kriittisen massan syntymisen.
- Start-upit ja yritysten tarpeet: Uusien yritysten synnyttämiseksi ja houkuttelevan investointiympäristön luomiseksi tulee luoda innovaatioympäristö/yrityskiihdyttämö-tyyppistä toimintaa. Pääsy laskentakapasiteettiin, kerätyihin dataympäristöihin, osajien saatavuus ja ennustettava verotus tai muut sijoittumista helpottavat tekijät tekevät Suomesta kilpailukykyisen paikan tekoälyä käyttäville yrityksille. Edellytetään, että näitä tukia hyödyntävien yritysten kotipaikka sijaitsee Suomessa, jotta hyödyt jäävät kansalliseen talouteen ja ekosysteemiin.

Osaamisen kehittäminen

Suomen kaltaisen pienen vientimaan menestys riippuu innovaatioista, huippuosaamisesta ja korkeasta tuottavuudesta. Tämä edellyttää merkittäviä panostuksia koulutukseen sekä tutkimukseen ja kehitykseen (T&K). Ongelma kestävän talouskasvun saavuttamisessa on, että inhimillisen pääomamme, eli esimerkiksi tietotaidon ja osaamisen, kasvu on pysähtymässä. Tekoälyn tuleminen tarkoittaa sitä, että korkeakoulutetun osaamisen tarve kasvaa jatkuvasti ja entisestään. Osaajahaasteessa onnistuminen edellyttää osaamisen laatuun ja osaajien määrään liittyviä toimenpiteitä. Alan asiantuntijapulan ratkaisemiseksi tarvitsemme myös kansainvälisiä osaajia.

Tekoälyosaaminen ymmärretään edelleen usein todella kapea-alaisesti. Teknologiakeskeinen lähestyminen johtaa yrityksissä liian yksipuolisen osaamisen kehittämiseen, jolloin tekoälyn aito hyödyntäminen osana yritystä ja sen toimintakulttuuria uhkaa jäädä sivuun. Keskusta katsoo, että yritysten tuottavuuden ja kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää uusien teknologioiden, kuten tekoälyn, määrätietoista ja käytännönläheistä käyttöönottoa. Kannustamme yrityksiä kehittämään toimintamalleja, jotka tukevat teknologisen osaamisen ja kokemuspohjaisen tiedon yhdistämistä työyhteisöissä.

Keskusta haluaa edistää toimintakulttuuria, jossa kokemus ja teknologia eivät kilpaile, vaan täydentävät toisiaan. Tekoälyn kehittämisessä ja käyttöönotossa on varmistettava, että kehitystyö perustuu todellisiin tarpeisiin ja käytännön ymmärrykseen yritysten arjesta. Liian usein teknologisia ratkaisuja kehitetään irrallaan siitä tiedosta, joka syntyy vuosien kokemuksesta ja käytännön työstä. Tällöin syntyy työkaluja, jotka vaikuttavat lupaavilta, mutta eivät vastaa yritysten todellisia haasteita.

Keskusta esittää, että kannustetaan korkeakouluja panostamaan tekoölyyn liittyvään huippuosaamiseen. Samanaikaisesti panostetaan yritysten ja korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön yritysten tarpeista lähtevillä kehityshankkeilla, mentorointimalleilla ja koulutuksilla. Näin varmistetaan, että tekoälyratkaisut palvelevat koko yhteiskuntaa ja samalla tuottavat todellista lisäarvoa suomalaiselle elinkeinoelämälle.

Tekoäly muuttaa työelämää perustavanlaatuisesti. Rutiininomaiset tehtävät katoavat, erityisesti tietotyössä, ja samalla syntyy kokonaan uusia ammatteja. Muutos koskee kaikkia toimialoja ja organisaatiota-svoja, ja vaikutukset ovat nähtävissä jo nyt.

Tietotyön rinnalla myös fyysinen työ tulee muuttumaan, kun itseoppivat tekoälyohjatut robotit pystyvät oppimaan ja suorittamaan yhä monimutkaisempia tehtäviä. Näiden robottien avulla voidaan saada merkittävää kilpailukykyä Suomeen. Parhaimmillaan tekoälyohjatut robotit tulevat ihmisen rinnalle tekemään ihmistyöstä mielekkäämpää, turvallisempaa ja vähemmän kuormittavaa.

Uusien työtehtävien ja -paikkojen syntyminen edellyttää yhteiskuntaa panostamaan uudelleen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Muuttuvan työelämän tarpeisiin on tartuttava sekä lyhyen että pitkän aikavälin koulutus- ja yhteiskuntapoliittisin ratkaisu-in. Koulutusjärjestelmän on uudistuttava vastaamaan uuden aikakauden tarpeita: teknologisten taitojen rinnalla tarvitaan sosiaalisia valmiuksia, kriittistä ajattelua ja muutoskykyä. Jotta Suomi voi hyötyä tekoälyn tuottavuudesta, työmarkkinoiden on oltava joustavat ja uudelleen koulutusmahdollisuudet aidosti saavutettavissa kaikille.

Uudelleen kouluttamisen rinnalla myös muiden työllistämistä edistävien palvelupolkujen on vastattava muuttuvan työelämän vaatimuksiin. Samalla on vahvistettava kansalaisten valmiuksia käyttää tietoa uudella tavalla, jotta tekoälyn mahdollisuudet voidaan hyödyntää täysimääräisesti koko yhteiskunnan hyväksi.

Politiikkalinjauksia:

- Vahvistetaan tekoälyyn liittyvää syvä-osaamista panostamalla alan koulutukseen ja tutkimukseen; Tekniikan ja ICT:n aloituspaikkojen tulee säilyä korkealla tasolla. Koulutuksen läpäisyä tulee parantaa. Koulutuksen laadun varmistaminen vaatii pitkäjänteistä rahoitusta.
- Parannetaan ammatillisen koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä yhteistyötä yritysten kanssa. Ammatillisen koulutuksen tuottaman osaamisen tulee vastata yritysten todellisiin tarpeisiin, jolloin yritysten tuottavuus paranee.
- Varmistetaan vahva LUMA-osaaminen ja tuodaan humanististen ja taidealojen osaaminen vahvemmin mukaan tekoälyn kehittämiseen.
- Houkutellaan Suomeen kansainvälisiä tekoälyosaajia pitkäjänteisellä maahanmuuttopolitiikalla. Rakennetaan Suomeen työ- ja opiskeluperäiselle maahanmuutolle myönteinen ilmapiiri ja

nopeutetaan maahanmuuton prosesseja digitalisaatiota hyödyntämällä. Työperäistä maahanmuuttoa vaikeuttavia politiikkatoimia ei tulisi toteuttaa. Kehitetään maahanmuuton pohjaksi osaamiseen perustuvaa pisteytysmallia.

- Sitoutetaan ulkomaisia opiskelijoita jäämään ja työllistymään Suomeen erilaisin kannustimin.

Panostetaan jatkuvaan oppimiseen: tekoälyn myötä osaamistarpeet kehittyvät myös työuran aikana ja työntekijöiden on pysyttävä kehityksen kärjessä. Jatkuvan oppimisen tarjonnan tulee tukea osaamisen kehittämistä yritysten tarpeisiin erilaisissa tilanteissa muuttuvassa maailmassa.

- Panostetaan jatkuvaan oppimiseen: tekoälyn myötä osaamistarpeet kehittyvät myös työuran aikana ja työntekijöiden on pysyttävä kehityksen kärjessä. Jatkuvan oppimisen tarjonnan tulee tukea osaamisen kehittämistä yritysten tarpeisiin erilaisissa tilanteissa muuttuvassa maailmassa. Osaamistarpeiden ennakointia tulee kehittää ja koulutuksia suunnata myös tuleviin osaamistarpeisiin.
- Tunnistetaan muuttuvan työelämän tarpeet: Luodaan palvelupolkuja, jotka tukevat yksilöä siirtymään uusiin tehtäviin tekoälyn muuttaessa työtehtävien sisältöä. Otetaan käyttöön vahvemmin muuntokoulutus ja täsmätyökykyisyys.
- Valmistellaan nopeasti lakkautetun aikuiskoulutustuen tilalle uudenlainen kannustin aikuisopiskeluun, myös tekoälyosaamisen kehittämiseksi ja käyttöönoton lisäämiseksi: Aikuiskoulutustukea saava henkilö voi tuottaa extratukea työpaikalleen, mikäli pystyy osoittamaan työpaikallaan tekoälyosaamiseen pohjautuvan kehitysprojektin.

- Vahvistetaan suunnitelmallista yhteistyötä oppilaitosten ja yritysten välillä: Yhdistetään yritysten todelliset ongelmat osaksi pedagogista toimintaa, ja haetaan yritys–oppilaitos –yhteistyössä konkreettisia ratkaisuja näihin.
- Varmistetaan yritysten EU:n tekoälyasetuksen 4. artiklan mukainen tekoälylukutaito kansallisin koulutusohjelmien ja eri aloille suunnatuille oppaille yhdessä eri toimijoiden kanssa.
- Luodaan datakeskusten yhteyteen koulutuksellinen malli datakeskusten tarvitseman työvoiman varmistamiseksi. Ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja yliopistot yhteistyössä datakeskusten kanssa varmistavat oikeanlaisen koulutuksen ja koulutettavien määrän.

Datakeskuksilla arvoa suomalaiselle yhteiskunnalle

Datakeskuksista on tulossa keskeinen osa Suomen tekoälyinfrastruktuuria, kun Eurooppaan suunniteltujen datakeskusten sijoittaminen tulee keskittymään pohjoisiin maihin. Suomi on ihanteellinen maa datakeskusinvestoinneille viileän ilmaston, vakaan yhteiskunnan, luotettavan infrastruktuurin (laaja ja toimiva sähköverkko) ja päästöttömän energian saannin vuoksi. Lisäksi Suomessa on koulutettua ja osaavaa työvoimaa ja optimaalinen sijainti. Suomen houkuttelevuutta datakeskusinvestoinneille on mahdollista kasvattaa entisestään kehittämällä maan kilpailukykyä sähkön saatavuuden ja ennustettavan verotuksen sekä lupaprosessien sujuvoittamisen kautta.

Tekoälyn käytön lisääntyessä myös datakeskuskapasiteetin tarve on lisääntynyt. Tekoäly vaatii moninkertaisia tehoja

muuhun netin käyttöön verrattuna. Siksi myös datakeskukset vaativat lisää tehoja ja sähköä. Uudet datakeskusinvestoinnit ovat yhä suurempia ja tuovat taloudellisia hyötyjä Suomeen.

Arvion mukaan Suomeen on suunnitteilla investointeja jopa 20 miljardilla eurola. On tärkeää, että saamme hankkeita kotiutettua Suomeen ja saamme myös niistä syntyvät taloudelliset ja alueelliset hyödyt. Tämä edellyttää Suomelta kilpailukykyisten olosuhteiden luomista niin datakeskuksille kuin tekoälyä kehittäville yrityksille. Pitkäjärjestyksen ja ennustettavan kansallisen politiikan tulee kattaa niin verotuksen, sujuvien lupaprosessien kuin osaavan työvoiman saatavuuden kysymykset.

Datakeskushankkeet tuovat Suomelle paitsi rakennus- ja suunnittelu aikana tuhansia työpaikkoja, myös toiminnan aikainen työllistävä vaikutus on yleistä mielikuvaa suurempi, Datakeskukset tarvitsevat jatkuvasti mm. huoltotoimien piteisiin liittyviä palveluja. Työntekijät ovat muun muassa tietotekniikka asiantuntijoita, sähkö- ja LVIA – insinöörejä, turvallisuus- ja siivousalan henkilöitä. Lisäksi datakeskushankkeiden vaatimat ympäristölupa- ja ympäristövaikutusten arviointiprosessit työllistävät paljon ympäristö- ja luontoalan yrityksiä.

Datakeskuksien sijoittuminen vaikuttaa positiivisesti alueiden työllisyyteen myös välillisesti ravintola-, perus- ja majoitusalan palveluiden muodossa. Työllisyyden rinnalla vaikutus näkyy koulutuksessa, ja Suomessa on jo perustettu, datakeskusten tarpeisiin soveltuvaa koulutusta. Datakeskusten ympärille voidaan rakentaa korkeaa laskentatehoa ja suojattuja yhteyksiä vaativia ja TKI-toimintaan keskittyviä yritysten ekosysteemejä.

Datakeskukset tulee nähdä osana kansallista huoltovarmuutta ja energiataloutta. Suomi on edelläkävijä datakeskusten kestävyysvertailuissa, kuten

datakeskusten tuottaman hukkalämmön hyödyntämisessä, vedenkulutuksessa, energiatehokkuudessa sekä uusiutuvan energian käytössä. Jatkossakin on tunnistettava, että hukkalämmön hyödyntäminen, energiakierrätys ja yhteistyö paikallisten teollisuus- ja maataloustoimijoiden kanssa luovat kokonaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Datakeskushankkeet tuovat mukanaan muita uusiutuvan energian hankkeita, kun tuulivoimaloita sekä aurinkovoimaloita on suunniteltu rakennettavien datakeskusten tarpeisiin. Ilman datakeskushankkeita, myöskään niitä hankkeita ei toteutettaisi. Lisäksi on huomioitava, että datakeskuksen varavoimageneraattorit ja akkuvarastot toimivat kansallisena huoltovarmuusreservinä.

Datakeskukset palvelevat tekoälyn kehittäjien lisäksi yrityksiä ja palveluntarjoajia. Nostetaan Suomi datanjalostusasteen huippumaaksi.

Datakeskukset tuovat työtä, verotuloja ja mahdollisuuksia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, mutta niiden yhteiskunnallinen vaikutus ulottuu paljon laajemmalle. Keskusta korostaa, että datakeskusten sijoittumista ja toimintaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti: energiantarve, sähkön saatavuus ja hintakehitys, tietoturva ja turvallisuus, hukkalämmön hyödyntäminen sekä alueellinen elinvoima on otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

EU:n sääntely edellyttää datakeskuksilta entistä tarkempaa raportointia energiankäytöstä ja hukkalämmön hyödyntämisestä. Kansalaisilla ja kunnilla on oikeus tietää investointipäätöksiä tehdessään, kuka datakeskushankkeen toimija on, kuka on datakeskuksen loppukäyttäjä, miten se aikoo toimia ja millä ehdoilla. Keskusta näkee datakeskukset mahdollisuutena, mutta vain, jos investoinnit tukevat alueen kestävästä kehitystä ja vahvistavat paikallista osaamista.

Politiikkalinjauksia:

- Datakeskusteollisuuden kestävästä kehityksen turvaamiseksi Suomeen tulisi luoda kansallinen datakeskusstrategia, joka huomioi osamisen, datan omistajuuden sekä datakeskusten roolin osana puhtaan siirtymän arvoketjua ja kriittistä infrastruktuuria.
- Arvonlisän luomiseen datakeskusten avulla: Suomeen on luotava suotuisa toimintaympäristö tekoälyä käyttäville start-up'eille, vakiintuneille toimintaansa laajentaville yrityksille ja julkisen sektorin eri toimijoille. Supertietokoneet ja muu TKI-infrastruktuuri on tärkeää, mutta varsinaiset innovaatiot syntyvät edelleen ihmisten kohtaamisissa ja ihmisten toimesta.
- Kansallisesta supertietokonekapasiteetista on pidettävä huolta. Kansalliset ja yhteiseurooppalaiset supertietokoneet on pidettävä teknisesti maailman johtavien laskentakapasiteettien tasolla. Tavoitteeksi on otettava kvanttikoneiden tuotantoversioiden sijoitus Suomeen välittömästi teknisen kyvykkyyden valmistuessa.
- Varmistetaan datakeskusten toimintaympäristön kilpailukykyiset olosuhteet ennustettavan verotuksen, sähkön saatavuuden sekä sujuvien lupaprosessien avulla.
- Hukkalämmön ja vedensäästön uusiokäytön eri käyttötarkoitukset on tehtävä kilpailuvaltiksi. Suomen tulee ottaa tavoitteeksi energian täysimääräinen kierrätettävyyden ja uusien liiketoiminta-alojen toimiminen symbioosissa datakeskusten kanssa. Teollinen tuotanto, maatalous, energian jatkojalostus sekä monet muut tasaista lämpöenergiaa

vaativat toimialat hyötyvät datakeskusten yhteydestä. Tavoitteeksi datakeskusten ja uusiutuvan energiantuotannon yhteistyö.

- Datakeskusten yhteyteen koulutussellinen malli datakeskusten tarvitseman työvoiman varmistamiseksi. Ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja yliopistot yhteistyössä datakeskusten kanssa varmistavat oikeanlaisen koulutuksen ja koulutettavien määrän.
- Datakeskushankkeille ja niiden luvitukselle tulee luoda uusi valtakunnallinen malli, jossa hankkeet tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ennen niiden luvitusta. Valtakunnallisen mallissa tulee olla datakeskusinvestointeihin

soveltuva vaikutustenarviointi, joka kattaa niin sosiaaliset, taloudelliset kuin ekologiset ulottuvuudet.

- Keskusta ehdottaa selvitettäväksi, voisiko datakeskuksia sitoa tiukemmat ehdot sähköveroluokassa II. Näitä voisi olla esimerkiksi, että datakeskusten täytyisi sitoutua hukkalämmön hyötykäyttöön, uusiutuvaan energiaan ja sähkön reservimarkkinoihin.

Suomalainen datanhallinta kuuluu suomalaisille - Kuka omistaa suomalaisten datan?

Globaali taistelu datasta ja sen hallinnasta käydään nyt. Omistajuus määrää sen, kenellä on valta tekoälyn aikakaudella. Data on keskeisin talouden raaka-aine ja kilpailutekijä uusien tekoälymallien ja liiketoimintamallien synnyssä.

Tällä hetkellä Suomella tai Euroopan unionilla ei ole selkeää omistajuutta dataan ja sen hallintaan. Data euroineen valuu yhdysvaltalaisille ja muille kansainvälisille suuryrityksille. Tämä asettaa meidät riippuvaisiksi toimijoista, joiden intressit eivät aina tue eurooppalaista kilpailukykyä, huoltovarmuutta tai demokraattista päätöksentekoa.

Talous perustuu yhä vahvemmin datan keräämiseen ja hyödyntämiseen. Jos tieto ei liiku eikä muutu uusiksi arvoa tuottaviksi sovelluksiksi, jää sen potentiaali käyttämättä. Sen vuoksi on olennaista huolehtia siitä, että yhteiskunnan digitaalinen perusinfrastruktuuri, kuten datan jakamisen ja hyödyntämisen edellytykset, toimii luotettavasti. Samalla digitaalsiin uhkiin varautuminen edellyttää vahvaa kyber-

turvallisuusalaa, joka tarjoaa ratkaisut yhteiskunnan digitaalisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Yritysten digitaalinen infrastruktuuri rakentuu pitkälti Euroopan ulkopuolisten toimijoiden tarjoamien palveluiden varaan. Kasvavat geotaloudelliset jännitteet ovat tuoneet esiin tarpeen tunnistaa ja hallita näihin riippuvuuksiin liittyviä riskejä. Suurta markkina-asemaa hallitsevien infrastruktuuritoimittajien on kyettävä takaamaan palveluidensa jatkuvuus kaikissa olosuhteissa. Tämä edellyttää sekä tiiviimpiä kumppanuuksia keskeisten toimittajien ja kolmansien maiden kanssa että mekanismeja, joilla riskejä voidaan ennakoida ja hallita. Vastakkainasettelun välttäminen on tärkeää, sillä se ei tue Suomen elinkeinoelämän etuja eikä huoltovarmuutta. Pitkällä aikavälillä riskien hallinta perustuu siihen, että EU vahvistaa omaa kilpailukykyään markkinaehtoisesti ja luo otolliset olosuhteet digitaalisten innovaatioiden kehittämiseksi ja laajentamiselle Euroopassa.

On tärkeää varmistaa, että data säilyy suomalaisten ja eurooppalaisten yritysten hallinnassa ja omistuksessa. Turvallisuutta tulee kehittää ja ohjata tehokkain keinoin, jotka eivät kasvata hallinnollista taakkaa, vaan vahvistavat julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. Yritysten oikeutta päättää omasta tieto-omaisuudestaan ja järjestelmistään ei tule kaventaa lisäämällä viranomaisten toimivaltuuksia.

Tällä hetkellä yksilöt luovuttavat tietonsa järjestelmiin ilman todellista ymmärrystä siitä, mihin ja miten tietoja käytetään. Harvalla on mahdollisuus hallita oman datansa käyttöä. Kun datan hallinta säilyy tekoälyä kehittäville kansainvälisillä yrityksillä, se altistaa sekä yksilöt että organisaatiot väärinkäytöksille ja rikollisuudelle, kuten yritysvakoilulle. Siksi on tärkeää, että data ohjautuu eurooppalaisten ja kotimaisten yritysten käyttöön uusien liiketoimintamallien ja innovaatioiden kehittämiseksi. Tämä vahvistaa sekä kansallista kilpailukykyä että yhteiskunnan resilienssiä.

Politiikan tehtävänä on asettaa selkeät pelisäännöt sille, kuka dataa omistaa, kuka sitä saa käyttää ja millä ehdoilla. Tarvitsemme demokraattista ohjausta, joka vahvistaa ihmisten oikeuksia omaan dataansa, turvaa yhteiskunnan perusrakenteita ja rakentaa reilua kilpailua datavetoisessa taloudessa.

Politiikkalinjauksia:

- Suomessa panostetaan jo aloitettuun työhön eurooppalaisen avoimen verkkoindeksin kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi. Avoin verkkoindeksi noudattaa eurooppalaisia arvoja ja säädöksiä, mikä vahvistaa koko Euroopan digitaalista suvereniteettia.
- Suomeen tarvitaan kansallinen tietotallus, joka kokoaa yhteen julkisen sektorin, tutkimuksen ja elinkeinoelämän keskeiset tietovarannot. Tietotaltaan avulla voidaan edistää datan yhteiskäyttöä, tekoälyn kehittämistä ja päätöksenteon tietopohjaa. Sen toteutuksessa on varmistettava tietoturva, yksityisyyden suoja ja eettinen datan käyttö.
- Kehitetään Suomelle oma kansallinen data-avaruus Tanskan mallin mukaan. Data-avaruuden määrittää sen sääntökirja, jota kaikki osallistujat noudattavat. Data-avaruus mahdollistaa oikeudellisen varmuuden datan käsittelyyn.
- Suomessa sitoudutaan tunnistamaan kansallisten datavarantojen heikoudet ja vinoumat, jotta vältetään tekoälyjärjestelmien, kuten kielimallien vääristymät ja syrjivät rakenteet julkisten palveluiden tuottamisessa. Puutteita täydennetään yhteistyössä samanmielisten Euroopan valtioiden kanssa.
- Jatketaan kansallisen avoimeen lähdekoodiin pohjautuvan kielimallin kehittämistä, jotta vahvistamme teknologista omavaraisuutta ja vähennämme riippuvuutta ulkomaisista toimijoista. Tämä mahdollistaa uusien sovellusten ja kaupallisten palveluiden kotimaisen kehittämisen.
- Käynnistetään julkisen sektorin toimialakohtaisten kielimallien kehittäminen, joilla vastataan kansallisiin tarpeisiin ja tehostetaan eri sektorien toimintaa. Kielimallit yhdistävät toimialan datan, ja niiden avulla on mahdollista tukea tietopohjaista päätöksentekoa ja resurssien optimointia sekä automatisoida prosesseja. Tavoitteena on parantaa julkisen sektorin palveluiden vaikuttavuutta.

Tekoälyn sääntely ja kansainvälinen yhteistyö

Keskustan sivistystehtävänä on mahdollistaa tekoälyn käyttö yhteiskunnassa. Rajoitukset ja sääntelyt eivät saa tarpeettomasti haitata yritysten toimintaa tai ihmisten arkea, vaan niiden tulee toimia kansalaisten ja organisaatioiden suojaverkkona. Sääntelyllä varmistetaan, että uudet teknologiat koetaan luotettaviksi ja hyväksyttäviksi. Avoimuus datan käsittelyssä sekä riskien tunnistaminen ja hallinta selkeiden sääntöjen avulla luovat luottamuksen perustan. Keskusta suhtautuu tekoälyn sääntelyyn vakavasti ja vastuullisesti: meille on tärkeää, että kehitystä ohjataan oikeudenmukaisesti tavalla, joka turvaa demokratian, yksilön oikeudet ja yhteiskunnan eheyden. Tavoitteena on tekoälyjärjestelmät, jossa tiedon luotettavuus on erotettavissa mielipiteistä ja tarkoitussidonnaisuudesta.

Suomi on Euroopan digitalisaation kärki-maa, ja meillä toimii useita alan johtavia yrityksiä. Siksi tekoälyasetuksen vaikutukset tulevat olemaan meillä keskimääräistä suurempia. Jos Suomi jää tekoälyn kehityksessä jälkeen, menetämme mahdollisuuden hyödyntää sen tarjoamia ratkaisuja esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunnassa, hoivapalveluissa, terveyden edistämisessä ja yritysinnovaatioissa. Digitalisaation ja tietovarastojen hyödyt jäävät käyttämättä, ja kehityksessä jäädään jälkeen sekä suhteessa kilpailijamaihin että globaalisti.

Suomen on ajettava tulevaisuutta, jossa digitaalinen talous kukoistaa, mutta ei kansalaisten perusoikeuksien kustannuksella. Lainsäätäjien ja päättäjien tulee tukea toimia, jotka lisäävät Suomen ja Euroopan digitaalista omavaraisuutta, tarjoavat yrityksille oikeudellista ennus-

tettavuutta ja puolustavat tinkimättä suomalaisten oikeutta yksityisyyteen globaalissa digitaalisessa ympäristössä. Tämä on keskeinen osa kansallista huoltovarmuutta ja digitaalista itsemääräämisoikeutta.

Keskusta pitää perusteltuna, että tekoälyn sääntelyllä on laajempi maantieteellinen tausta, kuten Euroopan unioni. Suomi on pieni valtio, eikä oma erillinen ja raskas sääntely-ympäristö ole innovaatioiden saatika vientivetoksen maan kannalta järkevää. Suomi hyötyy, jos toimialojen, palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä hyödynnetään laajempia digitaalisia tietovarastoja ja yhteistyötä samanhenkisten maiden kanssa. Talouskasvu vaatii ahkeruutta, riskinottoa, yritteliäisyyttä, luovuutta ja uusia ideoita. Sääntelyllä ei saa pelotella tekoälyä kehittävää tai hyödyntävää liiketoimintaa. Tekoäly voi oikein käytettynä edistää hallinnollisten prosessien nopeutta ja tarkkuutta, parantaa oikeusturvaa ja tukea julkista hallintoa, tutkimusta, opetusta ja yritys-toimintaa.

Keskusta haluaa rakentaa sääntelyä, joka suojelee kansalaisia ja vahvistaa luottamusta tekoälyyn Suomessa, Euroopassa ja kansainvälisesti. Siksi Suomen on oltava aktiivinen vaikuttaja kansainvälisessä tekoälykeskustelussa ja tekoälyhallinnan kehittämisessä. Keskusta korostaa, että osallistava globaali yhteistyö on välttämätöntä, jotta tekoäly palvelee yleistä etua suurten toimijoiden intressien sijaan.

Politiikkalinjauksia:

- Tarvitaan tasapaino markkinoiden ja perusoikeuksien välillä. Keskusta ajaa politiikkaa, joka ei tingi kansalaisten perusoikeuksista kaupallisten etujen nimissä.
- Selvitetään päällekkäinen kansallinen (tekoäly)säntely ja puretaan turhaa säntelyä.
- Edistetään lainsäädäntöä, joka helpottaa automaattisen päätöksen-teen käyttöä kunnissa ja tukee sen vastuullista hyödyntämistä julkisessa hallinnossa.
- Suomi ryhtyy valmistelemaan lainsäädäntöä, joka koskee esineiden, asioiden ja biologisten ilmiöiden digitalisoitumista, jotta teknologinen kehitys voidaan ohjata eettisesti ja yhteiskunnallisesti kestävällä tavalla.
- Huolehditään esimerkiksi Traficomin resursseista, jotta Suomeen voidaan perustaa aidosti kattava tekoälyjärjestelmien testiympäristö eli ns. säntelyhiekkalaatikko, jossa uusia ratkaisuja voidaan kehittää turvallisesti ja hallitusti. Testiympäristöt mahdollistavat erityisesti pk-yritysten edellytyksiä kehittää tekoälyä osaksi liiketoimintaansa ilman hallinnollista taakkaa.
- Keskusta tukee testiympäristöjen kehittämistä siten, että ne voivat toimia ilman nykyisiä siiloutuneita tietovarantorakenteita, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa tai puolustusteollisuudessa.
- Suomeen luodaan lainsäädäntö, joka rajoittaa tekoälyn kouluttamiseen kerättyjen tietovarantojen säilytys-aikaa. Tavoitteena on kontrolloida turhan tiedon kasautumista sekä vahvistaa yksilöiden tietosuojaa.

Keskusta ehdottaa, että asianomainen henkilö, yritys tai muu yhteisö voi itse määritellä säilytysajan tuottamastaan materiaalista perustellusta syystä.

- Keskusta varmistaa, että tekoälyasetuksen toimeenpano Suomessa tapahtuu sujuvasti ja yhteistyössä valtionhallinnon ja sidosryhmien kanssa, jotta säntely ei muodostu kohtuuttomaksi taakaksi innovatiivisille toimijoille.
- Selvitetään mahdollisuudet, kuten poikkeusluvitus, jolla perustelluin syin autonomiset ajoneuvot ja dronet voidaan vapauttaa turhasta säntelystä harvaan-asutuilla ja erämaa-alueilla.
- Suomi pyrkii edistämään yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa EU-tason vaikuttamista tekoälyä koskevassa säntelyssä.
- Suomi tunnistaa maailmanlaajuisen vastuulliseen tekoälykehitykseen pohjautuvan tekoälysopimuksen tarpeen, ja ajaa sen syntymistä ylikansallisissa organisaatioissa, kuten EU:ssa, YK:ssa ja OECD:ssä.

Suomen on ajettava tulevaisuutta, jossa digitaalinen talous kukoistaa, mutta ei kansalaisten perusoikeuksien kustannuksella.

Tekoäly, demokratia ja oikeusvaltio: julkisen vallan vastuu tulevaisuudessa

Tekoäly ei ole vain teknologinen inno-vaatio, se on myös sosiaalinen suhde ja yhteiskunnallisen organisaation muoto. Siksi sen hallinnassa on otettava huomioon vaikutukset valtioihin, kansalaisyhteiskuntaan, oikeusvaltioon ja demokratian rakenteisiin. Tekoäly muuttaa vallan jakautumista yhteiskunnassa, ja sen kehittämisessä on tunnistettava val-
lan epäsymmetrioiden kasvu, erityisesti suurten teknologiayhtiöiden vaikutusval-
lan lisääntyminen. Tämä kehitys haastaa liberaali-demokraattisen ajattelun, jonka mukaan yksilön oikeudet ovat ensisijaisia. Keskusta katsoo, että Suomen valtion tehtävänä on pyrkiä toiminnallaan ensi-
jassa aina tekemään tekoälyä koskevat päätökset ihminen edellä.

Keskusta katsoo, ettei tekoälyn ja digi-
talisoituvan yhteiskunnan nopea kehitys saa suistaa ketään yhteiskunnan ulko-
puolelle. Ihmisille, joilla ei ole riittävää toimintakykyä tai osaamista digitalisoi-
tuvassa maailmassa, pitää aina turvata mahdollisuus tarvitsemiinsa palveluihin,
osallisuuteen ja muutoinkin hyvään elä-
mään.

Tekoälyn kehittämisen ja käytön tulee perustua arvoihin: tasa-arvoon, oikeu-
denmukaisuuteen ja demokratian vahvis-
tamiseen. Tekoäly on algoritmipohjaista päätöksentekoa, ja ilman huolellista ohjausta se voi lisätä syrjintää erityisesti jo valmiiksi haavoittuvassa asemas-
sa olevien ryhmien kohdalla. Reiluuden periaate, joka rakentuu tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta, on välttämätön demokratian toteutumiseksi. Tekoälyn

vaikutuksia ihmisiin tulee tulkita näiden periaatteiden kautta.

Julkishallinnolla on keskeinen rooli te-
koälyn eettisessä ja demokraattisessa ohjauksessa. On kehitettävä strategista ohjausta, joka tukee uusien toiminta-
mallien syntymistä ja vahvistaa viran-
omaisten tekoälyosaamista. Tekoäly voi parhaimmillaan lisätä osallisuutta, pa-
rantaa julkisia palveluja ja vahvistaa kan-
sanvaltaa. Julkisella sektorilla tekoälyn avulla voidaan uudistaa toimintatapoja,
vapauttaa resursseja sekä hillitä kulujen kasvua. Tämä edellyttää tekoälyjärjes-
telmän avoimuutta, ymmärrettävyyttä sekä oikeudenmukaisuutta.

*Tekoälyn kehittämisen ja käytön tulee perustua arvoihin: tasa-arvoon, oi-
keudenmukaisuuteen ja demokratian vahvistamiseen.*

*Keskusta haluaa varmis-
taa, että tekoäly toimii kansalaisia varten, eikä heitä vastaan.*

Demokratia on kuuntelemista, kuulemista ja osallisuutta muuttuvissa tilanteissa. Keskustalle on tärkeää, että viranomaisen tekoälyn käyttö perustuu avoimuuteen ja luottamukseen. Julkisen sektorin käyttämän tekoälyn tulee olla läpinäkyvää ja ymmärrettävää. Sen tehtävä ei ole päättää ihmisen puolesta, vaan tukea parempaa päätöksentekoa. Vastuu tekoälystä on säilytettävä ihmisellä, ja sen käyttöä tulee valvoa monitasoisesti. Teknologia ei saa syrjäyttää kansalaista osallistumasta tai ymmärtämästä päätöksenteon prosesseja. Keskusta haluaa, että tekoäly tukee kansanvaltaa kaikilla sen tasoilla ja toimii välineenä, ei vallankäyttäjänä.

Tekoäly tarjoaa mahdollisuuksia myös alueellisen tasa-arvon vahvistamiseen. Se mahdollistaa palvelujen tarjoamisen aika- ja paikkariippumattomasti, mutta edellyttää, että tietoliikenneverkot, laitteet ja osaaminen ovat kunnossa koko maassa. Tulevaisuudessakin palveluiden tulee sisältää sekä fyysisiä että digitaalisia kohtaamisia. Digitalisaatio ei saa syrjäyttää ihmisyyttä. Monikielinen viestintä ja saavutettavuus kaikille kieliryhmille, mukaan lukien suomen-, ruotsin- ja saamenkieliset sekä uudet kieliryhmät, ovat osa demokraattista oikeudenmukaisuutta myös tekoälyaikakaudella.

Tulevaisuudessa tekoälyä voidaan hyödyntää yhä enemmän yhteiskunnallisen keskustelun, tutkimuksen ja osallistumisen tukena. Demokratian ja oikeusvaltion suojaaminen edellyttää panostuksia tekoälyosaamiseen, medialukutaitoon ja kyberturvaan. Tekoäly tarjoaa mahdollisuuksia myös puolustuksessa ja turvallisuudessa, mutta sen käyttö on aina tapahduttava valvotusti ja eettisesti keskeisellä tavalla.

Globaalin tekoälyhallinnan pirstaloittaminen edellyttää Suomelta ja Euroopalta yhä suurempaa roolia suuntaviivojen määrittämisessä. Suomessa tekoälyn kehittämisen yhtenä ohjaavana periaat-

teenä on ajatus tekoälystä demokratiaa varten, jotta tekoälyn käyttäminen ja kehittäminen sekä suojaaa että vahvistaa demokratiaa. Keskusta haluaa, että Suomi toimii suunnannäyttäjänä Euroopassa demokraattisen tekoälyn edistämiseksi. Tämä edellyttää vahvaa strategista ohjausta, eettistä sääntelyä ja kansainvälistä yhteistyötä, jossa teknologiaa kehitetään ihmistä varten, ei ihmisen ohi.

Politiikkalinjauksia:

- Suomi on johtavia tekoälyn hyödyn-
tämistä Euroopassa ja maailmassa.
- Suomi johtaa tekoälyn tietoturva-
tausta ja -sovellutuksia etujoukoissa.
Varsinkin tekstiä, puhetta, kuvia ja
videoita vastaanottavat käyttölii-
tymät sisältävät lukuisia haavoittu-
vuuksia ja niiden testaamisessa on
oltava vankkumaton ja johdonmu-
kainen. Lainsäädännön pitää tukea
yhteiskunnan ja kansalaisten hyväksi
katsottavaa testausta.
- Keskusta tavoittelee pohjoismaista
tekoälyä. Pohjoismaista toimintamal-
lia mukaillen tekoälyn kehittämisessä
tavoitellaan vahvaa julkishallinnon
roolia ja tarpeenmukaista sääntelyä,
joka yhdistyy innovaatioiden kette-
ryyteen sekä vastuullisuuteen toteut-
tamisessa. Tekoälyn yhteiskunnallista
kehittämistä ohjaa hyvinvointi maksi-
maalisen voitontavoittelun sijaan.
- Keskusta ohjaa kansallista ja eu-
rooppalaista tekoälyhallintaa kohti
demokraattisen tekoälyn kehittä-
mistä. Tavoitteena on, että tekoälyä
ei kehitetä vain teknologian ehdoilla,
vaan sen suunnittelussa ja toteutuk-
sessa puututaan järjestelmällisesti
tekniisiin ratkaisuihin, jotka vaikutta-
vat ihmisten oikeuksiin, osallisuuteen
ja vallan jakautumiseen. Tekoälyä ke-
hitetään alusta alkaen demokratiaa

varten: vahvistamaan kansanvaltaa ja oikeusvaltiota, tukemaan osallistumista ja suojaamaan yksilöä vallan keskittymiseltä. Kehittämisessä on huomioitava myös eettiset linjaukset.

- Kehitetään malleja, jotka varmistavat tekoälyn tuottaman tiedon paikkansapitävyyden; erityisesti demokratian kannalta kriittisissä palveluissa.
- Vahvistetaan jokaisen oikeutta hyödyntää faktapohjaista ja luotettavaa tekoälyä. Tekoälyn käyttämän tiedon oikeellisuus ja sen pohjalta muodostuvan toiminnan eettisyys on ratkaistava jo kehittämisvaiheessa, eikä jätettävä yksittäisen käyttäjän vastuulle. Tiedon laadun ja reilun varmistaminen on tiedon tuottajien ohella myös yhteiskunnan tehtävä, ja se edellyttää viranomaisten, tutkimuslaitosten ja riippumattomien valvontaelinten yhteistyötä. Tekoälyn kehittämisessä on huomioitava teknologisten ratkaisujen lisäksi myös eettiset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset näkökulmat. Tiedon oikeellisuus ei ole vain tekninen kysymys, vaan osa demokratian ja luottamuksen infrastruktuuria. Keskusta haluaa varmistaa, että tekoäly toimii kansalaisia varten, eikä heitä vastaan.
- Rakennetaan kansallinen, yhteinen datavaranto, joka kokoaa yhteen suomalaisen yhteiskunnan kannalta olennaista tietoa ja tukee demokratian, osallisuuden ja palveluiden kehittämistä. Datavarannon tulee olla avoin, saavutettava ja monikielinen, jotta se palvelee koko väestöä. Datavaranto toimii perustana reilulle ja läpinäkyvälle tekoälylle, ja sen hallinnassa on noudatettava vahvaa tietosuojaa, eettistä valvontaa ja kansalaisyhteiskunnan osallistamista. Keskusta korostaa, että yhteinen tietopohja tukee myös koulutusta, medialukutaitoa ja kriittistä ajattelua
- vahvistaen demokratian resilienssiä ja kansalaisten kykyä osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.
- Julkisella sektorilla tulee käyttää vain sellaista tekoälyä, jonka toimintamallit ovat ymmärrettäviä. Julkisella sektorilla käytettävän tekoälyn toimintamallit ja -periaatteet tulee olla ihmisen hallinnassa. Tämä edellyttää tekoälyn läpinäkyvyyttä niin sitä kehittävilä kuin käyttävilä tahoilta. Samalla se edellyttää, että vastuu tekoälyn kehittämisestä ja sen tekemistä päätöksistä on säilyttävä ihmisellä.
- Suomessa tulee luoda julkiselle sektorille tekoälyhankintoja koskeva vaikutustenarviointikriteeri, jonka mukaisesti tekoälyjärjestelmiä ei oteta/hankita/oteta käyttöön, ennen kuin niiden vaikutukset tarkoitettuun käyttötarkoitukseen on selvillä. Organisaatiossa on selvitettävä ennen hankintaa, kenen asemaa tai etua järjestelmän käyttöönotto palvelee, ja millaisia mahdollisia negatiivisia vaikutuksia se voi synnyttää.
- Tekoälysovellutusten tietoturvan laiminlyönti on oltava tuntuvasti rangaistavaa.
- Yhteiskunnallisen tekoälykuilun välttäminen: Suomessa pitäisi turvata suomen-, suomenruotsin- ja saamenkielen kulttuurin ja historian säilyminen osana tekoälyjärjestelmiä.
- Keskusta edistää tekoälyä, joka ei unohda kylää, kieltä eikä kansaa. Keskusta haluaa varmistaa, että julkisella sektorilla käytettävät tekoälyjärjestelmät palvelevat koko maata alueelliset erilaisuudet huomioiden. Tekoälyn kehittämisessä on tunnistettava, kuka järjestelmiä kehittää ja mistä käsin. Alueellinen näkökulma on olennainen, jotta tekoäly ymmär-

tää suomalaisten arkea eri puolilla maata. Tekoälyjärjestelmien tulee tunnistaa ja kunnioittaa alueiden erilaisuutta sekä suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten yhteisöjen kieltä, murteita ja viestintätapoja. Tämä edellyttää, että kehitystyössä hyödynnetään alueellista osaamista, kieliresursseja ja paikallista tietoa. Keskusta korostaa, että tekoäly ei saa yhdenmukaistaa Suomea, vaan sen tulee vahvistaa alueiden omaleimaisuutta ja tasa-arvoa.

- Keskusta esittää kansallisen SuomiAI-palvelun perustamista. Kyseessä on maksuton, suomen-, ruotsin- ja saamenkielinen tekoälypalvelu. Palvelu kokoaa yhteen julkiset tietovarannot, ja tukee kansalaisia arjessa ja viranomaisasiointinnissa. SuomiAI vahvistaa demokratiaa ja tasa-arvoa, sillä tekoäly kuuluu kaikille, ei vain harvoille. Palvelu toimisi avoimesti ja ihmislähtöisesti, julkisen hallinnon periaatteilla.
- Sosiaali- ja terveyssektori on julkisen sektorin merkittävimpiä kulueriä. Otetaan tekoäly käyttöön täysimääräisesti soveltuvissa tehtävissä, kuten kirjallisissa tehtävissä, sairauksien ennaltaehkäisyssä ja kuvantamissa. Oikein käytettynä tekoäly voi parantaa terveydenhuollon tuottavuutta 5–10 %.

- Laajennetaan tekoälyn käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kirjallisissa tehtävissä. Sitran sekä kolmen eri hyvinvointialueen kokeilut ovat osoittaneet, että tekoäly nopeuttaa lääkäreiden ja hoivatyöntekijöiden kirjaamiseen käytämää aikaa, mikä vapauttaa resursseja suoraan potilastyöhön. Kokeilujen mukaan kirjausaika voi vähentyä noin 30 %, mikä koko sote-sektorille laajennettuna merkitsisi useiden satojen miljoonien eurojen vuosisäästöjä.
- Käynnistetään kansallinen ohjelmatyö lupien ja säädösten tulkinnaalle, jotta tekoälyratkaisujen käyttöönotto potilastyössä on turvallista, selkeää ja yhdenmukaista koko maassa. Tämä varmistaa, että uudet työkalut voidaan ottaa käyttöön nopeasti ja tehokkaasti, hyödyntäen tekoälyn potentiaali täysimääräisesti.

Kohti kokonaisturvallista yhteiskuntaa

Tekoäly voi parantaa turvallisuutta, mutta se voi myös lisätä haavoittuvuutta. Keskusta haluaa vahvistaa kansalaisten, yhteiskunnan ja valtion turvallisuutta kehittämällä tekoälyn käyttöä vastuullisesti, ennakoivasti ja eettisesti.

Turvallisuus on kokonaisuus, joka rakentuu luottamuksesta, huoltovarmuudesta, kyberosaamisesta ja kansalaisten osallisuudesta. Keskustalle turvallisuus on perusoikeus – myös tekoälyn aikakaudella. Teknologinen kehitys ei saa avata uusia uhkia ilman, että niihin varaudutaan. Samalla tekoälyä on hyödynnettävä puolustuksessa, pelastustoimissa ja kriisinhallinnassa viisaasti ja ihmiskeskeisesti.

Tekoäly voi tukea turvallisuutta monin tavoin: se voi analysoida uhkia, havaita poikkeamia, optimoida resurssien käyttöä ja nopeuttaa päätöksentekoa kriisitilanteissa. Se voi myös auttaa tunnistamaan disinformaatiota ja suojaamaan infrastruktuuria.

Kuitenkin tekoälyyn liittyy myös merkittäviä riskejä: järjestelmät voivat olla alttiita väärinkäytöksille, kyberhyökkäyksille tai vinoutuneille päätöksille. Erityisesti sotilaallisen tekoälyn ja autonomisten asejärjestelmien kehitys herättää eettisiä ja strategisia kysymyksiä, joihin on suhtauduttava vakavasti.

Suomessa turvallisuutta on rakennettava niin arjen kuin kansallisen varautumisen tasolla. Tämä tarkoittaa tekoälyn hyödyntämistä esimerkiksi ennakoivassa sosiaali- ja terveydenhuollossa, pelastustoimessa ja kyberturvassa – mutta myös sitä, että kansalaisilla on oikeus tietää, miten tekoälyä käytetään heidän turvallisuutensa nimissä.

Suomen tulisi kehittää myös omat standardit tekoälyratkaisujen tietoturvatarkoitukselle ja luoda kansalliset foorumit haavoittuvuustiedon jakamiseen. Tämä vahvistaisi kansallista kyberturvallisuutta ja vähentäisi riippuvuutta kansainvälisistä alustoista.

Huoltovarmuuden kannalta on varmistettava Suomen ja sen viranomaisen pääsy kriittisiin tekoälyratkaisuihin ja osaamiseen myös poikkeusoloissa. Lisäksi koko hallinnon ja turvallisuusviranomaisten on ymmärrettävä tekoälyn toimintalogiikat, rajoitteet ja riippuvuudet. Turvallisuus syntyy yhdessä – tekoälyn avulla, mutta ei sen ehdoilla.

Politiikkalinjauksia:

- Hyödynnetään tekoälyä yhteiskunnan varautumisessa ja kriisinhallinnassa. Tekoäly on osa kokonaisturvallisuutta.
- Otetaan käyttöön ennakoivia tekoälyratkaisuja hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi (esim. sote, koulut, pelastustoimi).
- Vahvistetaan kyberturvallisuusosaamista julkisella sektorilla ja koulutuksessa.
- Turvataan pääsy kriittisiin tekoälyratkaisuihin myös poikkeusoloissa, huoltovarmuus huomioiden.
- Hyödynnetään tekoälyä haitallisen informaatiovaikuttamisen torjunnassa ja disinformaation tunnistamisessa.
- Kehitetään turvallisuusviranomaisten tekoälyosaamista, jotta päätökset perustuvat ymmärrykseen, ei mustiin laatikoihin.
- Otetaan käyttöön kansallinen ohjeistus tekoälyn käytöstä kriittisissä turvallisuuspalveluissa.
- Tuetaan kansalaisyhteiskunnan kykyä ymmärtää tekoälyn rooli turvallisuuspolitiikassa, mahdollisuuksineen ja uhkineen.
- Edistetään kansainvälisiä sopimuksia, jotka lisäävät tekoälyn eettisesti hyväksyttävää käyttöä.

Kohti tekoälysisivistynyttä yhteiskuntaa

Keskusta on sivistyspuolue, jonka tavoitteena on edistää osaamista, koulutusta, kulttuuria ja hyvinvointia kaikkialla Suomessa. Sivistys tarkoittaa meille ihmisen kokonaisvaltaista kasvua eli kykyä ymmärtää, arvioida ilmiöitä ja toimia vastuullisesti. Se on myös halua sivistää itseään ja muita, vaalia kulttuuriperintöä ja ylläpitää yhteiskunnan muistia.

Tekoäly muuttaa arkea, työtä ja kansalaisuutta. Siksi sivistys on nyt tärkeämpää kuin koskaan. Tekoälylukutaito ja tekoälyn vastuullinen ja turvallinen käyttö tulee nähdä kansalaistaitoina, jotka vahvistavat ihmisten omaa toimijuutta, luovuutta ja kriittistä ajattelua.

Keskustalle on aina ollut tärkeää, että jokaisella suomalaisella on oikeus kehittyä ja kasvaa asuinpaikasta, iästä tai taustasta riippumatta. Sivistyksellinen yhdenvertaisuus tarkoittaa tekoälyn aikakaudella sitä, että kaikilla on mahdollisuus ymmärtää ja hyödyntää tekoälyä ja kehittää osaamistaan sen avulla elämän eri vaiheissa.

Keskusta rakentaa osaamiseen perustuvaa yhteiskuntaa. Me edistämme vastuullista tekoälyn käyttöä ja opetusta kaikilla koulutustasoilla ja vapaassa

sivistystyössä. Elinikäinen oppiminen on yksi Keskustan perusperiaatteista. Nopeasti kehittyvät tekoälyt vaativat jatkuvaa uuden oppimista, mutta myös mahdollistavat sen kaikille. Opettaja on meille edelleen sivistyksen avainhenkilö: ei vain tiedon jakaja, vaan oppimisen mahdollistaja.

Oppimisessa ja opettamisessa tulevaisuuden ratkaisut eivät ole joko-tai. Perinteistä koulumaailmaa kirjoineen, vihkoineen ja käsinkirjoittamisineen tarvitaan edelleen, mutta samalla on tunnistettava tekoälyn tarjoamat mahdollisuudet. Tekoäly voi esimerkiksi monipuolistaa ja vahvistaa opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta, tukea opetuksen suunnittelua ja mahdollistaa yksilöllisesti räätälöityä oppimista.

Opettajan rooli korostuu entisestään ohjaajana, tulkitsijana ja inhimillisenä tukena, kun teknologia astuu osaksi arkea. Jokaisella lapsella on oikeus oppia, ja siksi on varmistettava, että tekoäly tukee oppimista tasa-arvoisesti ja vastuulli-

sesti. Tekoälylukutaito eli kyky ymmärtää, miten tekoäly toimii ja miten sitä käytetään eettisesti, on tulevaisuuden kansalaistaito, joka kuuluu kaikille.

Tekoälyn aikakaudella oppimateriaalit ja opetus voidaan räätälöidä helpommin kunkin oppijan tarpeita, ymmärrystä ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi. Opettajien ja oppilaiden yhteistoiminta voi helpottua, kun tekoäly auttaa ylittämään kielimuurit ja muut vuorovaikutukseen liittyvät haasteet. Kun oppilas saa juuri hänelle sopivaa opetusta ja ymmärtää ja tulee ymmärretyksi, hänen on helpompi pysyä muiden mukana ja kokea olevansa osa kouluyhteisöä. Kun tekoäly tekee monet asiat ihmistä nopeammin ja vaivattomammin, kiusaus ulkoistaa ajattelu tekoällylle kasvaa. Siksi jatkossa kaiken opetuksen tärkeimpänä tavoitteena on kannustaa oppijoita kehittämään omaa ajatteluaan ja vahvistamaan omaa toimijuuttaan.

Keskusta haluaa, että koko Suomi on mukana muutoksessa. Tekoäly ei saa syventää sukupolvien, eri ihmisryhmien tai alueiden välisiä eroja. Siksi on tärkeää huolehtia siitä, että jokaisella on helppo pääsy turvallisiin tekoälypalveluihin ja mahdollisuus oppia luotettavilta tahoilta tekoälyn eettistä ja vastuullista käyttöä.

Tekoälyn nopea kehitys tarkoittaa sitä, että uusia tekoälyn käyttötapoja ja -tarkoituksia löytyy jatkuvasti. Vertaisoppiminen, jossa oppijat jakavat kokemuksiaan toistensa kanssa sopii erityisen hyvin tekoälyn käytön opiskeluun. Siksi Keskusta ajaa mallia, jossa koulujen ja muiden oppilaitosten lisäksi kolmannen sektorin toimijoita kannustetaan järjestämään yhteisöllisiä tekoälykoulutuksia kuten työpajoja ja opintokerhoja. Suomalainen kulttuuri ja kotimaiset kielimme ja murteemme ovat meille arvokkaita.

Tekoälyn avulla on mahdollista vahvistaa omaa kieltämme ja kulttuuriperintöämme, mutta emme voi jättää sitä ylikan-

sallisten teknologiajättien tehtäväksi. Suomalaisten kielimallien kehittämistä pitää jatkaa ja olemassa olevien kielimallien saavutettavuutta pitää helpottaa. Keskustalle kulttuuri on olennainen osa hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Tekoälyn käytön on tuettava taiteen ja kulttuurin tekemisen edellytyksiä, ei heikennettävä niitä.

Politiikkalinjauksia:

- Tekoälylukutaito on uusi jokaiselle kansalaiselle kuuluva kansalaistaito. Tekoälylukutaito tarkoittaa ymmärrystä siitä, miten tekoäly toimii ja missä sen rajat kulkevat. Se edellyttää kykyä käyttää tekoälyä yhteisten arvojen mukaisesti sekä kunnioittaa toisia digitaalisessa ympäristössä.
- Tekoälysisivistykseen kuuluu tekoälylukutaidon lisäksi valmius hahmottaa tekoälyn yhteiskunnallisia vaikutuksia, harjoittaa kriittistä ajattelua ja eettistä harkintaa tekoälyn ja sen tuotosten suhteen sekä kantaa vastuuta omista valinnoista ja niiden seurauksista tekoälyä käytettäessä. Keskusta haluaa varmistaa, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus oppia nämä taidot – iästä, taustasta tai asuinpaikasta riippumatta. Tekoälysisivistys on avain täysivaltaiseen kansalaisuuteen ja demokraattiseen yhteiskuntaan.
- Käynnistetään kansallinen tekoälysisivistysohjelma 2026–2030, jonka tavoitteena on nostaa Suomi Euroopan kärkeen tekoälylukutaidossa vuoteen 2030 mennessä. Ohjelma hyödyntää Elements of AI -kokemusta ja toteutetaan OKM:n, Business Finlandin ja kansalaisjärjestöjen yhteistyönä.
- Vahvistetaan opettajien digitaalista osaamista mahdollistamalla ja resursoimalla kaikille opettajille

peruskoulutusta tekoälyosaamiseen sekä digivastaaville syventävään koulutukseen.

- Rakennetaan kirjastoista ja kansalaisopistoista tekoälyn osaamiskeskus. Tarjotaan jokaisessa kunnassa maksutonta tekoälyohjausta. Koulutetaan kirjastojen henkilökuntaa tukemaan tekoälyn käytössä, sekä tarjotaan mahdollisuutta käyttää tekoälyjärjestelmiä kirjastoissa. Valjastetaan kansalaisopistot tarjoamaan matalan kynnyksen kursseja sekä luodaan yhteistyöpolkuja kansalaisopistojen syventävään koulutukseen.
- Rakennetaan vuosittainen tekoälylukutaitobarometri, joka seuraa alueellisia eroja ja kansainvälistä kehitystä. Tavoitteena on, että 90 % suomalaisista hallitsee perustason tekoälylukutaidon vuoteen 2030 mennessä, ja alueiden väliset erot ovat korkeintaan 5 prosenttiyksikköä.

Viittaukset

- Implement Consulting Group (2024) The Economic opportunity of AI in Finland. Capturing the next wave of benefits from generative AI. Haettu: <https://cms.implementconsultinggroup.com/media/uploads/articles/2024/The-economic-opportunity-of-generative-AI-in-Finland/The-economic-opportunity-of-AI-in-Finland.pdf>.
- McKinsey & Company (2024). Generatiivisen tekoälyn taloudellinen potentiaali Suomelle Haettu: <https://www.mckinsey.com/fi/~media/mckinsey/locations/europe%20and%20middle%20east/finland/news/the%20economic%20potential%20of%20generative%20ai%20for%20finland.pdf>
- Next Move Strategy Consulting (30.6.2025) Artificial Intelligence (AI) Market by Solution (Hardware, Software, and Services), by Technology (Deep Learning, Machine Learning, Natural Language Processing (NLP), Computer Vision, Context Aware AI, and Generative AI), by Function (Marketing & Sales, Human Resources, Finance & Accounting, Operations & Supply Chain, and Other Business Functions), by Enduser (Consumer and Enterprise) – Global Opportunity Analysis and Industry Forecast, 2024–2030. Haettu: <https://www.nextmsc.com/report/artificial-intelligence-market>.
- OECD (23.5.2025) Economic Surveys: Finland 2025. Haettu: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-finland-2025_985d0555-en.html.
- Sitra, Teknologiateollisuus & VTT (20.5.2025) Critical Digital Tech from Finland: Driving Growth and Security in Europe. Haettu: <https://teknologiateollisuus.fi/wp-content/uploads/2025/05/CriticalDigitalTechfromFinland-2025.pdf>.
- Tilastokeskus (2024). Tekoälyteknologioita käytti 24 % yrityksistä. Haettu: <https://stat.fi/julkaisu/cln3odelx9f5x0b-vziegurum4>.
- YK:n kauppaja kehityskonferenssi (7.4.2025) AI market projected to hit \$4.8 trillion by 2033, emerging as dominant frontier technology. Haettu: <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology>